

Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de

Antverpiæ, 1632

Sect. III. An Materia prima sit potentia passiuæ formarum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

ipsi contraria, materia enim est receptiva illarum omnium; si autem illæ essent contraria materia, non possent in illâ recipi, quia vnum contrarium nequit in alio recipi; ergo materia prima nequit destrui à naturalibus agentibus.

¹² *Contrarium sui* voco, non quod est dissonum subiecto, quia in hoc sensu certum est, animam, Angelum, aliaque subiecta posse in se recipere contraria, neque hoc impugnat ratio facta. Voco ergo contrarium illud, quod est destructivum subiecti: hoc autem nequit recipi in ipso subiecto, quia si peteret destructionem subiecti in quo est, peteret & suam, essetque sibi contrarium; quod repugnat; neque facile intelligitur, quomodo vnum accidens petat subiecti, in quo est, destructionem.

Dices Primò: Poterunt in formâ subiectari dispositiones contrariae materiae. Sed contrâ, quia forma materialis pendet à materiâ; ergo dispositiones, quæ sunt contrariae materiae, erunt etiam contrariae formæ; ergo non poterunt in formâ recipi. Quòd si forma sit spiritualis, & independens à materiâ, etiam ipsa materia est independens à formâ; vnde dispositiones, quæ sunt in formâ, non possunt nocere materiae. Ratio à priori est, quia contrarietas est in ordine ad idem subiectum, è quo se inuicem pellunt contraria: materia autem non habet idem subiectum cum dispositionibus, imò nec diuersum, cum ipsa sit primum omnium subiectum; ergo non potest esse contraria vllis dispositionibus, ergo nec per illas expelli.

¹³ Dices Secundò: Materia prima pendet à posteriori à formâ, ita vt sine aliquâ indeterminatè nequeat conservari; ergo si agens naturale destruat omnes formas, poterit destruere materiam primam. Respondeo, ab agente naturali non posse destrui vnam formam sine productione alterius, quia destructio per se non intenditur à natura.

Sed virgebis: Lux destruitur sine productione alterius formæ in eius locum, ergo poterunt destrui formæ substantiales, quin alia in earum locum introducantur. Nego consequentiam: disparitas est, quia lux deficit ex defectu conservantis illam, scilicet solis, formæ autem substantiales (vt infra dicemus) conservantur à solo Deo, ideoque ex defectu conservantis nequeunt deficere, solumque deficiunt ex aduentu contrarij.

Dices Tertio, probari argumento facto, non posse materiam primam à causis creatis corrumpi, non verò non posse à Deo corrumpi: sicut enim productio materiae à solo Deo est naturalis, quia est iuxta exigentiam materiae, cur etiam non erit destructio materiae naturalis, licet fiat à solo Deo? vel quia materia ex sua naturâ petit non durare perpetuò, vel quia saltem id illi non repugnat naturaliter; sicut multi dicunt de habitibus voluntatis vel intellectus, posse corrumpi sine aduentu contrarij, & sine defectu causæ conservantis, quia ipsi petunt solum durare pro certo tempore. Fateor, hanc objectionem conuincere, non esse tam certam perpetuitatem ipsius materiae, sicut eius existentiam: nihilominus respondeo, admitiendo, posse dari aliquod ens naturâ suâ exigens solum pro certo tempore durare (vt Disputatione IV. de Animâ à numero 212,

fusè probabo) nego tamen, talem esse materiam primam, tum quia nullâ ratione vel experientiâ id probatur: tum quia, cum ipsa sit commune subiectum formarum substantialium, ad perpetuitatem naturæ oportebat, vt licet formæ variarentur, nihilominus subiectum illas recipiens semper maneret, essetque perpetuum, praesertim cum ferè eadem ratio sit ad probandam materiae perpetuitatem, quæ est ad animi rationalis & Angelorum. Ad instantiam de habitibus respondeo, ¹⁵ in illis experientiam cogere nos ad asserendum, eos esse ex se defectibiles, hanc autem experientiam deficere in materiâ primâ, ideo ab illis ad hanc non valere consequentiam.

SECTIO III.

An Materia prima sit potentia passiva formarum.

POTENTIA passiva, siue subiectum, idem est. Quare ergo, cur materia prima sit potius potentia passiva, siue subiectum formæ, quàm è contrario: Hæc respectu materiae, quandoquidem æqualiter inter se vniuntur.

Nonnulli quæstionem hanc impertinentem reputant, perinde ac si quæramus, cur lapis sit lapis, & homo homo. Verum hi non videntur intellexisse sensum quæstionis: licet enim non possimus quærere, cur homo sit homo; possumus tamen dubitare, in quo consistat ratio & essentia hominis. Do ergo tibi, non posse à me quæri, ¹⁶ cur materia sit subiectum; potero saltem quærere, in quo consistat hæc ratio subiecti. Adde, quando alicui rei tribuitur prædicatum aliud, diuersum ab eo quod ipsum nomen rei significat, benè posse & debere quæri, cur ei tribuatur: non enim (vt dixi) possum quærere, cur homo sit homo, quia si iam supponis esse hominem, frustra quæris cur sit; at potes quærere cur homo sit animal rationale, quia iam hic est diuersus conceptus ab eo qui formatur quando dicitur homo. Ita non possum quærere, cur materia sit materia; possum tamen, cur materiae tribuatur ratio subiecti. Quam doctrinam obserua pro aliis similibus quæstionibus.

SUBSECTIO PRIMA.

Nonnullæ explicationes reiectæ.

QVÆSTIONI ergo P. Hurtadus Disput. & Sect. 2. cum nonnullis recentioribus responder, ideo materiam dici subiectum, quia denominatur à formâ, & non è contrario. Sed ¹⁷ non satisfaciunt, Primò, quia non explicant mihi, quid speciale habeat materia propter quod denominetur à formâ, non autem forma à materia, & hoc ego inquirò. Secundò, quia ipsemet fatetur, potuisse ab hominibus dici *albedinem parietatam*, sicut materia dicitur alba; ergo quòd forma non denominetur à materiâ, prouenit ex voluntate hominum; at quòd materia sit subiectum albedinis, & non è contrario, non pendet ex voluntate hominum; ergo ratio subiecti non consistit in eo quòd denominetur. Confirmatur ad hominem: ipsi enim admittunt, à materiâ

perfici formam, quia etiam forma completur per materiam: sed id quod ab alio perficitur, accipit ab eo denominationem, quia ab eâ perfectione, accepta denominatio resultat; ergo etiam forma denominatur à materiâ; ergo ratio subiecti non consistit in hoc quod denominetur, quandoquidem id etiam est formæ commune.

Idè alij rationem subiecti in eo constituunt, quod materia causet materialiter vel formas, vel saltem vnionem cum formâ, vt in homine, vbi quia anima ipsa causari non potest, saltem vnio causatur à materiâ. Sed facilius hi reiciuntur. Primò, quia in homine vnio (vt infra ostendam) etiam ab animâ rationali causatur; ergo ibi tam anima esset subiectum materiæ, quàm è contrario. Secundo, quia ratio subiecti non pendet ab eo quod vnio in solâ materiâ ponatur (nam & apud negantes vnionem mediam distinctam, & apud ponentes eam in vtroque extremo, imò & apud eos qui illam in solâ formâ constituunt, inter quos est P. Suarez, adhuc anima rationalis est forma corporis, & non è contrario) ergo ratio subiecti non consistit in causalitate vnionis. Tertiò committunt hîc manifestum circulum: dum enim infra querunt, Vbi recipienda est vnio? dicunt, In solâ materiâ, eò quod hæc est subiectum formæ, & consequenter debet illa sola esse subiectum vnionis, neque aliam habent eius conclusionis probationem, sed nec possunt habere; iam verò hîc idè dicunt eam esse subiectum, quia recipit vnionem.

Possit hæc sententia etiam impugnari, eò quod in continuo vtrique pars recipit vnionem, & tamen non idè vna pars est subiectum alterius. 19 Sed huic impugnationi non multum fiderem, quia responderent aduersarij, illam esse formam quæ non recipit in se vnionem: cumque in continuo vtrique pars recipiat vnionem, neutra poterit esse formâ respectu alterius, & consequenter nec vna subiectum respectu alterius (vt inferrebat obiectio) sed vtramque esse subiectum respectu vnionis quam causant, quod absolute verum est.

Tertiò alij idè dicunt materiam esse subiectum, quia perficitur à formâ. Sed Primò hîc etiam non respondent quæstioni. quæro enim, quid speciale sit in materiâ, ratione cuius perficiatur à formâ, & non è contrario, quandoquidem ambæ inter se æqualiter vniuntur, ambæ in se sunt incompletæ. Secundo, quia multa subiecta non perficiuntur, sed potius deficiuntur aliquibus formis, intellectus v.g. errore, voluntas peccato, aqua calore, & in vniuersum omnia subiecta per formas contrarias. Tertiò, quia etiam forma perficitur à materiâ: compleri enim in suo esse & perfici, idem omnino est; nec aliter materia perficitur per formam, quàm dum per illam completur; ergo ratio subiecti non consistit in eo præcisè quod perficiatur.

20 Tandem alij dicunt, subiectum illud esse, quod de se indifferens est ad hanc vel illam formam, determinatur verò per ipsam formam: materia prima v.g. est de se indifferens ad animam rationalem, ad formam equi, leonis, &c. per ipsam autem animam determinatur illa indifferencia, ac per illam constituitur in esse hominis potius, quàm leonis; idè materia dicitur subiectum, anima verò forma.

Nonnulli hanc sententiâ impugnant, eò quod Angelus v.g. est determinatus ad suam substantiâ, & tamen etiam respectu illius est subiectum; ergo ratio subiecti non consistit in eâ indeterminatione. Sed hæc impugnation non admodum videtur vrgere. Primò, quia Angelus est indifferens ad hanc vel illam substantiam saltem numero distinctam, illa autem substantia è contrario omnes dicunt ordinem ad idem numero subiectum, id est ad eundem numero Angelum, sicut hic homo est indifferens vt per hanc vel per illam actionem producat; illa verò actiones omnes solum hunc numero hominem respiciunt. Secundo (ne forte mihi dicas, eas substantias esse etiam indifferentes ad plures numero distinctos Angelos) respondeo, Angelum de se esse indifferenter ad multas formas, seu varias denominationes (est enim indifferens, vt per substantiam reddatur subsistens, per vbiationem vbicatus, per amorem amans, per cognitionem cognoscens) qualibet autem ex his formis tantum est determinata ad vnum effectum, nam cognitio non potest constitui nisi cognoscens, vbiatio nisi vbicatum, & sic de aliis; & propterea (respondebant aduersarij) Angelus dicitur subiectum indifferens (substantia verò dicitur forma determinata ac determinans).

Efficacius ergo reicio hanc sententiâ, quia potest esse aliqua forma, quæ ex se sit indifferens ad plura subiecta. exempli causâ, gratia habitus supernaturalis est de se indifferens ad homines & omnes Angelos, quantumcumque inter se specie distinctos; ergo ea gratia non magis erit forma Angeli, quàm è contrario, si ratio formæ in determinatione consistat. Imò addo, fortasse has formas materiales, quæ de facto dantur, esse indifferentes ad plures materias specie diuersas; nec repugnare videtur aliqua materia determinata ad vnicam formam (vt multi sentiunt de materiâ celesti) ergo ibi tam ea materia erit forma, quàm ipsamet forma; & hæc tam erit subiectum, quàm ipsa materia.

SVBSECTIO SECVNDA.

Vera sententia proponitur.

Res hæc difficilior est, quàm fortè aliqui cogitarunt; & vix video quid possit bene responderi; vel in quo non petatur principium, vel quod non possit facile oppugnari. Pro solutione tamen aduerte, quæstionem non esse in quo consistat ratio subiecti sustentationis, aut inhesionis; hoc enim consistit in eo, quod ab intrinseco causet formam (de quo fusiùs infra) sed in explicando subiecto informationis, quod non pendet à causalitate intrinsecâ; vt patet in homine, vbi corpus informatur ab animâ, non tamen illam vel causat, vel sustentat. Hoc autem subiectum informationis, solet etiam dici subiectum receptionis. Hoc posito,

Dico, quando duo ita inter se vniuntur, vt vnum se habeat quasi antecedenter, aut præuisè ad aliud, aliud verò ei superueniat; id quod antecedit, dicitur recipere & subiici, quod verò superuenit, dicitur recipi & complere. quod & vox ipsa *subiectum* denotat, significat enim id quod

est sub alio; idèò fundamenta à quibus incipit primò domus, subiacent toti ædificio. At in rebus Physicis esse sub alio non potest intelligi, quasi debeat in inferiori loco esse subiectum, forma verò in superiori; intelligendum ergo id est de subiectione, quasi ab eo incipiat compositum, compleatur verò per formam aduenientem, & subiectum sit quasi basis & fundamentum compositi.

Hinc faciliè explicatur, cur materia prima sit subiectum omnium formarum, & non è contrario (& hæc sit PRIMA CONCLUSIO) quia scilicet præsupponitur prius naturâ ad omnes formas imò ad rationalem etiam, non verò è contrario. Item formæ ipsæ sunt subiectum suarum passionum, quia etiam eis sunt naturâ priores. Partes item integrantes respectu vnionis, quia ad eam præsupponuntur; non verò inter se, quia vna non præsupponit per se prius naturâ alteram.

24 Vnam tamen contra hanc doctrinam grauem video difficultatem, desumptam ex actione creatiua, quæ distinguitur à termino, illumque informat, non tamen est posterior illo, sed potius prior; ergo ratio subiecti non consistit in hoc quod prius naturâ præcedat suam formam. Idem argumentum posset fieri, si existentia ab essentia distingueretur, tunc enim existentia, quæ esset prior, informaret essentiam. Posset etiam fieri in dispositionibus, quæ cum præcedant formam, adhuc recipiuntur in illâ ut in subiecto, ipsæ verò non sunt subiectum formæ. Quoad existentiam & dispositiones faciliè me expedirem: ego enim nec admitto distinctionem existentie ab essentia, neque concedo dispositiones recipi in formâ ad quam disponunt. Quoad creationem verò qui eam negant distinctam, faciliè euadent. Difficultas est in meis principijs, in quibus ea distinguitur.

Adhuc tamen respondeo, rem creatam non esse propriè subiectum receptionis respectu creationis; dici verò subiectum adhaesionis, quatenus adhæret illi: adhære verò significat ita esse illi vnitam, ut quo res creata mouetur illuc & actio moueatur, ibi vbicetur ubi res creata; idque fiat 25 ad vbicationem illius, & non è contrario. Similiter, ut creatio non possit nec diuinitus esse sine hoc termino, terminus verò potuerit esse sine hac creatione, per aliam ab hac vel numero vel specie distinctam. Quod si creationem nolueris vocare formam, sed terminum intrinsecum, non tecum contendam, & tunc clariùs respondebitur obiectioni factæ. Quid autem, sit terminus intrinsecus, dicam infra Disputatione IV. à numero 112.

SECUNDA CONCLUSIO. Materia prima respectu formarum materialium est etiam subiectum sustentationis, quia (ut infra dicam Disputatione III. à numero 29.) formæ materiales causantur verè & realiter à materiâ, non autem è contrario; est ergo subiectum sustentationis illarum.

TERTIA CONCLUSIO. Vtraque ratio subiecti est essentialis materiæ primæ, non quidem in esse actualis sustentationis aut receptionis, quia bene potest materia existere, quin actu sustentet vel recipiat formam; sed in esse possibili, hoc est, illi est essentialis, posse recipere & causare formas.

26 Probat facile ratione communi omnibus prin-

cipijs & causis creatis, quæ essentialiter respiciunt suos effectus, ad eosque dicunt ordinem transcendentalē non solum in communi, sed etiam in particulari ad quemlibet determinatè, ita ut vel vnus possibilitate deficiente, deficeret etiam causa, de quo vide infra Disput. VII. à num. 21.

Nunc autem ita breuiter probò in materiâ primâ: quia hoc quod est posse recipere hanc numero formam, est aliquid indistinctum à materiâ; sed hoc deficeret, si esset impossibilis hæc numero forma, ergo deficeret aliquid identificatum cum materiâ, ergo & tota materia.

Sed contra obieciēs: Ergo materia prima respicit infinitas formas substantiales, quas diuisione potest habere; ergo Angelus comprehendens materiam, cognosceret illas infinitas formas, quod videtur absurdum. Hoc argumentum commune est alijs rebus; quia etiam potentia visiva & intellectiua dicunt ordinem ad infinita obiecta medijs actibus: quod si in his conceditur, ex comprehensione illarum debere cognosci illa infinita obiecta, concedatur idem in materiâ primâ respectu formarum; si verò negetur, necessarium esse cognosci ea omnia ad quæ dicit ordinem intellectus, negetur etiam in materiâ primâ. Quid autem in vtroque casu dicendum sit, non est huius loci.

SUBSECTIO TERTIA.

An Materia prima immediatè recipiat & causet formam.

QUARTA CONCLUSIO. Materia prima non vnitur formæ substantiali mediâ aliâ potentia, ab ipsâ materiâ distinctâ, sed immediatè in se recipit formam. Hæc est contra Commentatorem & Themistium apud P. Suarez Disputat. 17. Metaph. sectione 8. num. 3. Addunt nonnulli, etiam esse contra P. Toletum lib. 1. Physicæ quæst. 12. notat. 1. Sed ibi nec verbum pro hac opinione habet: imò quæst. 14. expressè est pro nostra Conclusionē, quam defendunt D. Thomas, Henricus Gandauensis, Hervæus, Egidius, & alij apud Conimbricenses lib. 1. cap. 9. quæst. 3. estque communis inter recentiores, & probatur faciliè. Quia vel potentia illa mediâ est accidentalis, vel substantialis. Si substantialis, cur sicut ea vnitur immediatè cum materiâ, non vnitur etiam forma substantialis? Nec potest dici ipsam potentiam vniri mediâ aliâ, quia de illâ redibit idem argumentum, & vel procedetur in infinitum, vel sistetur in aliquâ potentia substantiali se ipsâ immediatè vnita cum materiâ. Si verò dicas, eam esse accidentalem, faciliè reicietis: quia si materia, cum sit substantia, nequit immediatè recipere aliam substantiam, multò minùs illa potentia id poterit, cum sit accidentalis. Deinde sequeretur, nullum compositum esse substantiale, sed accidentale; omnia enim constarent aliquâ parte & vnione accidentali, scilicet eâ potentia mediâ quam tu ponis: ad rationem autem compositi accidentalis absolute sufficit, vnam partem esse accedens, licet altera sit substantia, ut patet in albo, calido, & ceteris quæ sunt composita accidentalia, licet materia sit substantia, eo præcisè quod calor & albedo sunt accidentia. Et ratio est, quia malum ex quocumque defectu, ideoque ab

ab vnâ parte accidentali, absolute totum dicitur accidentale. Addo, nullam tunc futuram vnionem substantialem, quia vnio potentiae cum materiâ esset accidentalis ab ipsâ potentiâ, à quâ etiam esset accidentalis vnio potentiae cum formâ. Secundò sequeretur, in homine vltra animam & corpus aliquid aliud dari, quò componeretur homo, contra omnes Philosophos, & contra Athanasij Symbolum, *sicut anima rationalis & caro vnus est homo*, igitur concedenda est immediata vnio inter materiam & formam substantialem.

29 QUINTA CONCLUSIO. Materia prima etiam immediatè causat formas materiales substantiales. Probatur à nonnullis, quia materia causat formam per vnionem, sed vnio est immediata, vt patet ex dictis supra, ergo etiam causalitas. Verùm hoc argumentum non vrget; quia infrâ ostendemus, vnionem realiter distingui à causalitate, posset ergo esse causalitas mediata, licet vnio immediata foret. Melius ergo probatur Conclusio, quia in composito substantiali, v. g. equo, nec datur potentia aliqua media accidentalis, nec substantialis, ergo materia per se immediatè causat formam. Probo Antecedens: quia si ea potentia est substantialis, cum ea causetur immediatè à materiâ, cur non causabuntur aliae formae substantiales? Si verò ea potentia est accidentalis, multò minorem habebit proportionem vt immediatè causet formas, quàm habeat ipsa materia, quâ est substantia: ad quid ergo ea potentia debet fingi? Dices, hoc argumento nimium probari; quia pari ratione videtur conuinci, neque ignem producere alium ignem medio calore, quod tamen aperte falsum est. Ego concedo sequelam, nego tamen consequens esse falsum: imò hinc, Deo duce, alibi reiciam negantes, substantiam esse immediatè operatiuam.

30 Aliter huic obiectioni respondent recentiores negando sequelam, Disparitatem assignant inter materiam respectu formae substantialis, & ignem respectu alterius ignis, quod ex igne producente & producto non resultat vnum per se, ideoque potest intercedere virtus accidentalis quâ ignis operetur: at ex materiâ & formâ causatâ resultat vnum per se, quod non relinquit locum formae accidentali mediae. Sed hæc differentia ab his assignata non est ad rem: nam licet ex materiâ & formâ vt vnitis resultet vnum per se, ideoque non possit ad eam vnionem intercedere formam aliquam accidentalem certum sit, vt probaui num. 28. quod solum conuincit recentiorum discursus; at ex materiâ vt causante formam non resultat vnum per se, quod verum est, etiam in sententiâ horum & communi, distinguente causalitatem materiæ ab vnione, ergo licet materia vt causaret formam indigeret potentiâ accidentali distinctâ, dummodò immediatè vniretur formæ substantiali, posset perfectissimè constituere vnum per se.

31 Melius ergo posset secundò negari obiectionis consequentia: quia si in materiâ admittatur potentia media necessaria ad causandum materialiter formam, debet illa eadem potentia causari materialiter à materiâ, & consequenter iam conceditur materiæ virtus causandi materialiter immediatè: eâ autem semel concessâ, non est vlla ratio cur illi negetur in ordine ad formam

substantialem, sicut supra argumentabar in ordine ad vnionem. At qui dicunt, ignem medio calore producere alium ignem, fundantur in eo; quod putent substantiam non esse immediatè operatiuam, ideoque etiam negant ipsum proprium calorem ab igne effectiue produci. vnde non possunt arguere à causalitate effectiua immediatâ, quæ substantiæ negatur, ad negandam etiam illi immediatam causalitatem materialem in formam.

Obiicies Primò contra Conclusionem: Si potentia ad recipiendum formas non esset distincta, sequeretur, materiam primam etiam nunc habere potentiam ad formas corruptas, & consequenter non esse miraculosam earum reproductionem; hoc autem est contra communem omnium sententiam, ergo materia amittit potentiam ad formas corruptas, ergo illa potentia est distincta à materiâ. Hoc argumentum vrget aduersarios, quia materia prima habet potentiam secum identitatem, saltem ad ipsam potentiam proximam receptiuam formarum corruptarum, quam illi ponunt. Vel ergo hanc mediatam potentiam amittit materia, vel non. Si eam amittit, licet non esset distincta, dic idem de potentiâ immediatâ ad formas: si verò dicas, eam non fuisse amissam, ergo manet in materiâ potentia ad recipiendam alteram potentiam proximam, & hac potentiâ obtentâ, ad recipiendam rursum ipsam formam corruptam; ergo de primo ad vltimum manet in materiâ primâ potentia & virtus ad formas corruptas iterum habendas; ergo difficultas hæc de impotentia ad reproductionem, independens est ab eo quod materia sit mediata vel immediatè receptiua. Secundò premuntur hi proprio argumento, nam in causis efficientibus tenentur illud soluere: hic enim calor & ignis A, v. g. ex se sunt productiui sine potentiâ distinctâ alterius ignis B. & tamen hoc iam semel producto & corrupto, quantumuis maneat idem ignis & calor producents, non possunt reproducere ignem A. ergo licet maneat materia prima cum potentiâ immediatè receptiua alicuius formæ, poterit ex aliquo accidenti impediri ne illam recipiat. Pro solutione lege Sectionem 5.

Obiicies Secundò: Materia prima respicit omnes formas æqualiter, ergo debet habere aliquam potentiam, quâ determinetur potius ad hanc quàm ad illam. Hoc argumentum militat tam benè contra aduersarios, ac contra nos; quia materia prima de se est indifferens ad omnes potentias proximas receptiuas formarum substantiarum, ergo debet habere aliam quâ determinetur ad hanc potentiam, & sic procedetur in infinitum, quod est absurdum. Ergo sicut hic respondebis, & benè, indifferentiam materiæ ad plures potentias determinari ad hanc in particulari, sine aliâ potentiâ præuiâ; ita ego dicam, materiam determinari ad hanc formam sine præuiâ potentiâ, sed per ipsam formâ. Sicut causæ efficientes determinantur ad hunc effectum potius quàm alium, non per potentiam determinatam ad hunc, sed per ipsum effectum formaliter, vel per actionem; ita materia prima determinatur per hanc numero formam formaliter ad ipsam numero formam, efficienter verò determinatur ab agente naturali, à quo producitur illa forma.

forma, dispositiue verò per qualitates productas ab ipso agente.

34 **ULTIMA CONCLUSIO.** Materia prima etiam immediatè sustentat multa accidentia, & cum illis immediatè vnitur: nam vbicatio, duratio, quantitas, si distinguantur, immediatè recipiuntur in materiâ, & sustentantur ab illâ, de quo fusius in propriis locis.

SVBSECTIO QVARTA.

An potentia immediata Materie erga formas sit ratione factam ab eâ distincta.

DISPVTATVR autem hic à nonnullis fusè, an saltem ratione nostrâ distinguatur in materiâ primâ ratio potentie proximæ ad formas. Pro hac potentia ratione distinctâ possent hi Doctores distinguere in materiâ duplicem potentiam ratione nostrâ: vnâ remotam, & in hac constitutæ etiam ratione nostrâ essentiam materię primæ; ita hominis natura consistit in radicali potentia discurrendi. Sicut autem, hoc non obstante, in homine virtus proxima intelligendi (quam intellectum dicimus) in Thomistica sententiâ realiter, in Nominalium verò ratione nostrâ, ab animâ & essentiâ hominis distinguitur; ita in materiâ primâ virtus proxima formas recipiendi distinguitur, non quidem realiter (vt ex dictis Subsectione 3. suppono) sed ratione nostrâ. Hæc videntur quidem satis clara, adhuc tamen paulò amplius hic oportet hætere; nam contra talem potentiam fortè quis sic argueret: Potentia radicalis seu remota non potest concipi nisi in ordine ad potentiam proximam, vt per se manifestum est: quomodo autem potest intellectus concipere potentiam proximam & remotam, si nullum habet fundamentum ad eas distinguendas? prius autem debet eas ratione distinguere, vt sic possit dicere vnâ remotam, aliam proximam. Quòd autem non sit fundamentum ad eam distinctionem ratione nostrâ, probò manifestè: nam in primis terminus cum quo comparatur ea potentia, non est nisi vnicus; ergo ratione terminorum non est fundamentum ad distinguendas duas. Ex parte subiecti etiam nullum est fundamentum, quia eadem est materia.

Dices, illud esse fundamentum, quòd potentia vna respicit formas immediatè, altera mediâtè. Sed contrariè euidenter: quia quando dicis *vnâ mediâtè, altera immediâtè*, iam supponis vnâ & alteram, vt suprà dixi; iam ergo supponis tuam Conclusionem, quam ego impugno, nec das mihi vllam rationem pro illâ.

36 Dices adhuc: Semper est in meâ potestate, comparare causam aliquam mediâtè vel immediâtè cum suo effectu; ergo idem poterò facere in materiâ primâ respectu formæ. Sed nego Antecedens; imò ex contrario Antecedenti impugno rursus eam potentiam remotam. Non enim possum causam mediâtè cum effectu comparare, nisi quando verè datur aliquod medium: omnis enim mediata comparatio supponit iam medium; quod si non datur, erit immediata. Alias esset mihi liberum, in ipso intellectu distincto v. g. adhuc concipere duas virtutes, seu respectus ad intellectionem ratione distinctas, & ibi

etiam duas potentias ratione distinctas concipere, imò & in infinitum eas potentias ratione distinguere, quòd omnino fallum est.

Nihilominus tamen puto adhuc eam distinctionem potentia proximæ posse sustineri, quam ego ita explico, reddendo rationem, cui in supràposito exemplo de animâ rationali locum habeat ea duplex potentia, & inde transferendo doctrinam ad materiâ. Dico ergo, ibi idè concipi 37 posse duas potentias ratione nostrâ distinctas, vnâ radicalem, proximam aliam, quia in animo concipio duos influxus in intellectionem; vnum quem haberet, si indigeret potentis distinctis, & quem illi tribuunt multi qui potentias distinguunt (& nos etiam putamus tribuendum, si distinguerentur potentia, vt dicam suo loco); & ratione istius dico, me concipere illam vt essentiam & remorè respicientem actus: aliam etiam influxum in eâ à nobis concipi æquiualem illi, quem haberet potentia distincta, quam Thomistæ ponunt, & ratione istius concipio in illâ animæ potentiam proximam. Quæ duo clariùs concipiuntur, si aliquam animam concipiam, quæ potentis distinctis vteretur: tunc enim per comparisonem ad eas potentias distinctas concipio in hac nostrâ animâ rationem potentia proximæ; per comparisonem verò ad eam animam vtem potentis, concipio in nostrâ rationem remotæ potentie seu essentia; nostra enim æquiualeat illis duabus, nempe illi animæ, quæ esset potentia remota, & illis potentis proximis.

Hinc iam affulget clara explicatio præsentis 38 difficultatis. Possum enim in materiâ primâ concipere æquiualem vnâ alteri materiæ, quæ ad causandas & recipiendas formas indigeret confortio potentie alterius distinctæ (siue substantialis ea esset, siue accidentalis, hoc enim ad punctum præsens parum conducit) & comparata nostra materiâ cum illa possibili, dicitur potentia remota & radicalis formarum; sicut & illi cui comparatur verè foret remota. Comparata verò cum potentia proximâ illius materiæ, quandoquidem nostra illi potentie etiam æquiualeat, dici potest potentia proxima. Ergo quia nostra materiâ habet realiter, quòd & potentia remota & proxima haberent, inuenit intellectus noster fundamentum, ad distinguendos in eâ duos conceptus, proximæ & remotæ. Quo manet tota quæstio explicata, & rationi dubitandi satisfactum, dum iam assignantur duo termini in ordine ad quos possumus concipere eam duplicem rationem potentie. Vnde concludo, sicut in animâ rationali, posse proximè intelligere, est accidens Metaphysicum; ita in materiâ eam potentiam proximam, esse etiam Metaphysicum accidens: quòd, suppositâ distinctione illius duplicis potentie in ordine ad ea diuersa connotata, vt eam clarè explicuimus, non videtur habere vllam difficultatem.

Dices: Non potest concipi materiâ vllâ prima 39 vnita formæ mediâ potentia distincta, eo enim ipso non faceret vnum per se cum eâ formâ, quia non vnirentur immediatè; ergo non potest dari fundamentum ad distinguendas in eâ duas eas potentias. Patet consequentia, quia hoc fundamentum desumitur, vt dixi, ex distinctione realitatis potentie in aliâ possibili materiâ; ergo si hæc distinctio omnino repugnat, cessabit prorsus fundamentum.